

היעד הסופי של המלחמה

איזה שתי פרשיות נקראות בשבת אחת? האם יש קשר ביניהם? והאם יש יעד סופי למלחמת היצר?

(שיחת ש"פ כי תצא תנש"א, סעיפים א-ד, יא)

שתי פרשיות

לשניה:

וצריך להבין בנוגע לשתי הפרשיות שקורין בשבת זו – פרשת כי תצא (שקורין בשחרית) ופרשת כי תבוא (שקורין במנחה) – שהם (לכאורה) ענינים הפכיים זה מזה:

ארבעה ניגודים

הרבי מצביע על ארבעה פרטים, בהם יש ניגודיות קיצונית בין שתי הפרשיות, כאשר הניגודיות הראשונה זועקת כבר בשמותיהן של הפרשיות:

בשמות הפרשיות (שהשם מורה על תוכן הפרשה כולה) – "תצא" ו"תבוא" – שיציאה וביאה הם ענינים הפכיים זה-מזה, כפשוט.

שמות הפרשיות לא נבחרו בצורה רנדומלית, אלא בדיוק ובכוונה תחילה, כדי שהשם יזקק את תוכן הפרשה. פרשת "כי תצא" מבטאת יציאה – לעומת פרשת "כי תבוא" המבטאת ביאה וכניסה. מדובר ללא ספק בניגודים בוחקים. הניגודיות השנייה היא בתוכן של הנושאים שבתחילת כל פרשה:

כאשר בני ישראל נכנסו לארץ ישראל, בשלב הראשון היה עליהם להילחם עם יושבי הארץ ולכבוש אותה מידיהם. הם אמנם הובטחו שהקב"ה יעזור להם במלחמות ויזכו לניצחון, אבל עדיין היה עליהם לעבור גם שלב משמעותי של קרבות ומלחמות מתמשכות. רק לאחר סיום המלחמות, ניתן היה לעבור לשלב השני של 'ירושת הארץ' – חלוקת השטחים לפי שבטים ונחלות והתיישבות מסודרת.

שני שלבים אלו נמשכו זמן לא מבוטל: המלחמות נמשכו שבע שנים, ותהליך החלוקה וההתיישבות נמשך שבע שנים נוספות. בסך הכל ארבע עשרה שנים. עד להשלמת

קריאת התורה בתפילת מנחה של שבת, עלולה להיתפס כאירוע צדדי שאינו קשור ישירות לשבת. גם מבחינה הלכתית, בעיקרון, קריאה זו מהווה הכנה לשבוע הבא. אך לפי דרכו של הרבי, כל פרט בתורה מדויק ומכוון. אין שום דבר צדדי ושולי. העובדה שפרשה זו נקראת במהלך השבת – קושרת אותה ישירות גם לשבת זו.

יתירה מזו: עצם העובדה ששתי הפרשיות נקראות באותה שבת, דורשת מאיתנו למצוא מכנה משותף בין שתי הפרשיות:

הסדר דקריאת התורה הוא ש"מקום שמפסיקין בשבת בשחרית שם קוראין במנחה... כיצד, שבת ראשונה קורין בשחרית בסדר בראשית, במנחה קורין אלה תולדות נח עשרה פסוקים או יותר... ועל דרך זו קורין כל השנה", אשר בקריאת שתי הפרשיות בשבת אחת מודגש הקשר והשייכות דשתי הפרשיות זה-לזה.

כלומר, הקשר בין שתי הפרשיות מודגש גם בכך שהקריאה במנחה מהווה המשך לקריאה בשחרית. איננו קוראים פסוקים אקראיים מתוך פרשת השבוע הבא, אלא ממשיכים מאותו מקום בו הפסקנו בבוקר.

ליתר ביאור: באופן כללי, פרשיות התורה קשורות אחת לשנייה. לכל לראש משום שנקבעו על ידי הקב"ה בסמיכות זו לזו, וגם בפשטות – כיוון שהן מתארות רצף אירועים מתמשך. כך שבכל מקרה, כל פרשה קשורה לפרשה שלפניה. אבל כאן הרבי מצביע על קשר הדוק יותר שצריך להיות בין שתי פרשיות הנקראות באותה שבת.

אלא, שקביעה זו מאתגרת אותנו במיוחד, כאשר אנו עוסקים בצמד הפרשיות 'כי תצא' ו'כי תבוא', שלכאורה מכל כיוון שלא נסתכל עליהם הם כלל לא קשורות אחת

התהליך כולו, חיו בני ישראל בארץ בצורה זמנית וארעית. כך לדוגמא, חלק חשוב של המצוות התלויות בארץ - תרומות ומעשרות, ביכורים, שמיטה ויובל - לא חלו עד שכל בני ישראל התיישבו בארץ בצורה קבועה.

ובכן, פרשת "כי תצא" פותחת בדיני יציאה למלחמה - השלב הראשון שהתחיל מיד עם הכניסה לארץ. לעומת זאת פרשת "כי תבוא" פותחת בדיני מצוות ביכורים, שהתחילה רק אחרי השלב השני - אחרי שכל בני ישראל התיישבו בארץ בשלווה:

ובתוכן (התחלת וראש) הפרשיות - "כי תצא למלחמה על אויבך גו", "כי תבוא אל הארץ גו" וירשתה וישבת בה" - שיציאה למלחמה ויישיבה בארץ הם מצבים שונים והפכיים זה-מזה, שכן, אף שהמלחמה היא באופן ש"ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו" (כהמשך וסיום הכתוב), הרי-זה קשור עם מעמד ומצב דהעדר המנוחה וההתיישבות... היפך בתכלית מהמעמד ומצב דירושה ויישיבה בארץ, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו", ועד להבאת ביכורים (לאחרי כיבוש וחלוקה) "מראשית כל פרי האדמה" (משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל), ובאופן ד"ושמחת בכל הטוב גו" (כהמשך וסיום הפרשה), מתוך התיישבות ומנוחה בשלימות.

כלומר, פרשת כי תצא פותחת במצב של טירוף מערכות - מלחמות וקרבות, כיבושים ונצחונות. ואילו פרשת כי תבוא פותחת בתיאור פסטורלי של חקלאים היושבים על אדמתם בשלווה, מגדלים את היבול ועולים לירושלים להודות על השפע. שוב, הפער בין הפרשיות בולט מול העיניים.

גלות וגאולה

הניגודיות השלישית היא בתיאור הרוחני-הפנימי של תוכן הפרשיות:

לפי תורת החסידות, היציאה למלחמה המתוארת בפרשת כי תצא, מסמלת את מלחמת היצר - לעומת זאת הישיבה הרגועה בארץ ישראל המתוארת בפרשת כי תבוא, מסמלת מצב רוחני גבוה בו אין לאדם צורך במלחמה עם היצר, והוא עובד את ה' מתוך מנוחה ושלוש.

ברובד מעמיק יותר: הצורך במלחמת היצר הוא כתוצאה מהגלות, כיוון שנוכחותו של הקב"ה אינה מורגשת בעולם. החושך הרוחני השורר בעולם מאפשר ליצר הרע להפריע ליהודי ולהפריע לו בעבודת ה', ולכן נדרשת מלחמה ומאבק כדי לנצח אותו.

אך בזמן בית המקדש, היה ניתן לעבוד את ה' גם ללא מלחמה. הגילוי הרוחני ששרר בבית המקדש, הפך את הרובד הרוחני למציאות נוכחת. ליצר הרע היה קשה הרבה יותר להפריע לאדם בעבודת ה', אחרי שחווה את רגשי ההתעלות הרוחניים בבית המקדש.

גם כאן, הפרשיות עוסקות בשתי עולמות הפוכים - פרשת כי תצא מסמלת את מלחמת היצר המתרחשת בזמן הגלות. אך פרשת כי תבוא מסמלת את העבודה מתוך שלום שבזמן בית המקדש:

ועל-דרך-זה בנוגע לתיאור תוכן הפרשיות בעבודת האדם לקונו:

"כי תצא למלחמה על אויבך" - מורה על היציאה דנפש האלקית משרשה ומקורה למעלה לירד למטה ולהתלבש בגוף ונפש הבהמית כדי לבררם ולזככם, ועד להבירור וזיכוך דחלקו בעולם - שעבודה זו היא באופן של מלחמה עם המנגד ("אויבך"), ובפרט בזמן הגלות, שמצד ההעלם וההסתתר דחשבת הגלות מודגש יותר תוקף המנגד ובמילא גם הצורך במלחמה בתוקף כדי לבטלו.

ו"כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה" - מורה על עבודה באופן של מנוחה ושלוש, בזמן שישאל יושבין על אדמתם ובית-המקדש על מכונו (ועד כבימי שלמה) - היפך בתכלית מהמעמד ומצב ד"כי תצא למלחמה על אויבך" שבעבודה דזמן הגלות.

אם לא די בכך, מוסיף הרבי את הפער הרביעי והמשמעותי ביותר:

התורה אינה ספר היסטוריה שבא לספר לנו על מאורעות העבר, אלא 'תורת חיים'. קריאת התורה נועדה ללמד אותנו הוראות בחיינו העכשוויים. בכל פעם שאנו קוראים את פרשת השבוע, יש לפרשה משמעות מעשית הקשורה להווה.

לאור זאת, כשם שפרשת 'כי תצא' כוללת תוכן משמעותי הקשור למלחמת היצר המתקיימת בהווה - כך גם בפרשת 'כי תבוא' עלינו למצוא תוכן עכשווי. הפרשה עוסקת במצב אידיאלי של עם ישראל, היושבים בשלווה על אדמת הארץ ונהנים מטובה. בית המקדש מתנוסס לתפארה בירושלים, והעם עולה לרגל להודות לקב"ה על השפע שהם זוכים לו. מה ההקשר העכשווי של הדברים?

ובכן, תיאור זה אינו רק נחלת העבר, אלא גם תיאור מדויק של העתיד הקרוב. המשמעות המעשית של הפרשה היא שבקרוב ממש נזכה גם אנו לחוות את התיאורים הפסטורליים שמוזכרים בה. כלומר, אמנם בעיקרון

הפרשה עוסקת במצב שהתרחש בעבר, אבל כעת, התוכן העיקרי של הפסוקים הוא תיאור מצב הגאולה.

אם כן, לאמיתו של דבר, פרשת כי תצא ופרשת כי תבוא עוסקים בשני עולמות שונים. אין כאן רק שני סוגים בעבודת ה' - עבודה מתוך מלחמה ועבודה מתוך מנוחה - אלא עולמות אחרים לגמרי: פרשת כי תצא עוסקת בעבודתנו בזמן הגלות, ופרשת כי תבוא עוסקת בתשלום השכר שיתקבל בתמורה לעבודה:

ועוד ועיקר: התוכן ד"כ תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה" בהקריאה בתורה (ש"היא נצחית") ביום זה, שייך גם (ובעיקר) להביאה אל הארץ ירושה וישיבה בארץ לעתיד לבוא, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

ועל-פי-זה מודגש יותר החילוק וריחוק הערך שבין הפרשיות כי תצא וכי תבוא (שקורין ביום זה) - לא רק ב' אופני עבודה (בדרך של מלחמה ובדרך של מנוחה ושלום) שחלוקים זה מזה, אלא חילוק כללי שבין עבודה לשכר - שפרשת כי תצא קשורה עם מעשינו ועבודתינו (כולל - זמן משך הגלות), ופרשת כי תבוא קשורה עם השכר דלעתיד לבוא.

נסכם את הפערים בין הפרשיות:

1. שמות מנוגדים - "כי תצא" או "כי תבוא".
 2. מצבים הפוכים - מלחמה או התיישבות במנוחה.
 3. דרגות רוחניות שונות - מאבק עם היצר או עבודת ה' מתוך שלום.
 4. עולמות שונים - עבודת הגלות או שכר הגאולה.
- בשלב זה נראה, שקשה למצוא נקודה משותפת בין שתי הפרשיות מלבד העובדה ששתיהן נקראות באותה שבת. מכל כיוון אפשרי, יש בין הפרשיות פערים בלתי ניתנים לגישור.

לא עוד מלחמות

התשובה המפתיעה היא, שפרשת כי תבוא מעניקה לנו את הכלים להתמודד עם האתגרים של פרשת כי תצא:

בהתאם למה שלמדנו קודם, הרי באופן כללי, פרשת כי תצא מסמלת את עבודת האדם בזמן הגלות - המלחמות, המאבקים וההתמודדויות. לעומת זאת פרשת כי תבוא עוסקת במצב רוחני אידיאלי ומושלם, שלכאורה אינו רלוונטי כיום, אלא יתרחש רק בבוא הגאולה.

כאשר אנחנו מנתקים בין שתי הפרשיות - בין תקופת העבודה לתקופת השכר - אנו מתייחסים לתקופת העבודה במנותק מהייעוד העתידי. בצורה כזו אנו רואים את

תקופת הגלות כזמן של סבל וקושי, אותו מאלצים אותנו משמים להיות בלית ברירה. אנו משלימים עם העובדה שעלינו לסבול את מלחמת היצר, להיאבק בו מידי יום, לחוות נפילות חוזרות ונשנות, ולהתמודד עם תסכול והתשה. זה הגורל שלנו ולנצח נאכל חרב.

אלא שלאמיתו של דבר, המלחמה אינה האפשרות האולטימטיבית. נועדנו להרבה יותר מזה. הבעיה היא שאנחנו שוכחים את הייעוד שלנו, מסתכלים על העולם מלמטה, ורואים בו גורם בעל כח. כל ניסיון שהעולם מזמן נראה לנו מרתיע ומלחיץ. כך אנו חווים את העולם כמקום של מאבקים בלתי פוסקים.

המבט הנכון על העולם צריך להיות מלמעלה למטה. עלינו לזכור שהנשמה שלנו קשורה לקב"ה עצמו וכל העולם לא נחשב כלום ביחס אליה. החיבור למקור הנשמה הרוחני, מייתר את הצורך להילחם, ומאפשר לעבוד את ה' מתוך מנוחה והתיישבות. כאשר היצר מנסה לפנות אלינו, נוכל להזכיר לעצמנו שכל מטרתו של היצר הרע היא בכדי שנתגבר עליו. חבל אם כן על הכאב שבמלחמות והמאבקים המתישים.

זו משמעות החיבור בין שתי הפרשיות: המשימה שלנו היא להיות מחוברים לייעוד המלא שלנו, גם תוך כדי העבודה. להיות מודע לשורש הרוחני של הנשמה, כפי שיתגלה בבוא הגאולה, ולרתום אותו ככלי עזר לניצחון במלחמת היצר.

תקופת עבודת ה' ותקופת השכר העתידי אינם 'שתי פרשיות' ושתי תחומים שונים ומנוגדים, אלא ייעוד אחד משולב ששני חלקיו מזינים זה את זה: תקופת העבודה נועדה להביא את תקופת השכר בה תתגלה נוכחותו של הקב"ה בעולם. באמצעות העבודה אנו מכינים את העולם להתגלות המלאה. ובמקביל, תקופת השכר מזכירה לנו את המטרה והייעוד המלא, כך שביכולתנו לשאוב ממנה את הכוחות לעמוד בניסיונות.

ונקודת הביאור בזה:

התחלת הקריאה דפרשת כי תבוא לאחר ובהמשך להקריאה דפרשת כי תצא היא כמו פירוש וביאור לפרשת כי תצא - שגם העבודה דמלחמה ("כי תצא למלחמה על אויבך") צריכה להיות באופן של מנוחה והתיישבות ("כי תבוא אל הארץ גו' וירשתה וישבת בה").

...עבודת המלחמה היא מתוך ידיעה והכרה שלאמיתו של דבר לא שייך מציאות של מנגד - כי המצב הוא של "על אויבך", "למעלה מאויבך", ותכליתה ומטרתה "ונתנו ה' אלקיך בידך".

כלומר, פרשת 'כי תבוא' היא ההסבר והפירוש לפרשת

'כי תצא': כאשר אנו בוחנים את פרשת 'כי תצא' כשלעצמה, נראה שמדובר בתקופה מאתגרת וחשוכה של מלחמות ומאבקים. אבל אז מגיעה פרשת 'כי תבוא' ושופכת אור חדש על כל האירוע. מתברר שהעבודה אינה נעשית לשווא. יש כאן מטרה גדולה וייעוד נשגב שאנחנו מכינים את הקרקע לקראתו. מבט זה מאפשר לנו להסתכל על כל המהלך מלמעלה, ולראות גם את הניסיונות כחלק מהדרך אל היעד הסופי.

נוכל להמחיש זאת באמצעות דוגמא: קבוצת חברים הכינו מסיבת יום הולדת לאחד החברים, אך תחילה החליטו לביים מתיחה שתפתיע אותו. אחד מהקבוצה ריחם על חברו וגילה לו מראש על המתיחה. כעת, בשעת המתיחה, יהיה החבר רגוע הרבה יותר, כיוון שהוא יודע מראש מה המטרה, הוא נמצא מעל הסיטואציה הנוכחית ומכוון ליעד הסופי.

הרבי מוצא רמז לעיקרון זה גם בלשון הפסוק בפרשת "כי תצא": לשון הפסוק הוא "כי תצא למלחמה על אויבך".

אך לכאורה, היה נכון יותר לכתוב "כי תצא למלחמה עם אויבך", כיוון שבשעת היציאה לקרב - שני הצדדים מחזיקים בכוחות שווים. רק לאחר הניצחון אפשר לומר שצד אחד גבר על חברו.

אלא שכאן מלמדת התורה את הדרך הנכונה לצאת למלחמה: כאשר אנחנו חושבים שמדובר בצדדים שווים, אנו מייחסים כח וחשיבות לצד השני וכך מחלישים את עצמנו. אבל כאשר אנו יוצאים מראש בתפיסת עליונות, אנו מתמלאים בכוחות שמאפשרים לנו לנצח בקלות יותר.

וכך גם במלחמת היצר: התפיסה הנכונה צריכה להיות שהיצר הוא לא שווה ערך אלינו. אנחנו קשורים לקב"ה וכל מטרת הבריאה היא בשבילנו. גם מלחמת היצר נועדה מלכתחילה בכדי שננצח בה. באמצעות מבט זה, איננו מייחסים חשיבות לכל ניסיון שהיצר מנסה לזמן לנו, כיוון שאנחנו נמצאים 'מעל זה'. כך מתאפשר לנו לחסוך מאבקים ומלחמות מיותרות ולנצח אותו בקלות יותר ומתוך מנוחה.